

Pedagogische legitimaties

Op basis van een empirisch interpretatief onderzoek (van Kan, Ponte & Verloop, 2010a, 2010b, 2013a, 2013b, 2013c) naar de wijze waarop leraren hun interacties met hun leerlingen legitimeren, heeft Van Kan een typologie van pedagogische legitimaties samengesteld. Deze pedagogische legitimatie is gebaseerd op legitimerende uitspraken van leraren ten aanzien van hun interacties met hun leerlingen. Deze legitimaties zijn als volgt te kenschetsen:

- **Zorglegitimering** is erop gericht leerlingen te zien als kwetsbare wezens, die afhankelijk zijn van volwassenen om te overleven in een veeleisende wereld.
- **Persoonlijke legitimering** is erop gericht leerlingen te begrijpen als unieke sociale wezens, die een persoonlijke relatie met de leraar hebben.
- **Contextuele legitimering** is erop gericht de leefomstandigheden, het verleden, en de praktische levensbehoeften van leerlingen te betrekken bij onderwijssituaties
- **Kritische legitimering** is erop gericht leerlingen te bevrijden van beperkende ideeën over zichzelf en van de levensomstandigheden die deze ideeën inslijpen
- **Functionele legitimering** is erop gericht het maximale uit kinderen te halen in termen van hun prestaties op school
- **Psychologische legitimering** tenslotte, is erop gericht het gedrag van leerlingen te labelen in mentale of emotionele termen ten einde adequaat onderwijs te kunnen verzorgen.

Een meer uitgebreide beschrijving van de van de legitimatietypen is hieronder te vinden (zie ook Van Kan, 2013 en van Kan, Ponte & Verloop, 2013).

Literatuur

- Van Kan, C. A. (2013b). *Teachers' interpretations of their classroom interactions in terms of their pupils' best interest: A perspective from continental European pedagogy*. Enschede: Ipskamp Drukkers.
- Van Kan, C. A., Ponte, P., & Verloop, N. (2013a). Ways in which teachers express what they consider to be in their pupils' best interest. *Professional Development in Education*, 39(4), 574-595.

Typologie van zes pedagogische legitimaties in de context van het PO & VO & (V)SO

<i>Component</i>	1 Zorglegitimering	2 Persoonlijke legitimering	3 Contextuele legitimering
Met welk doel: wat vinden leraren in het belang van de leerling betreffende het doel van onderwijs?	In termen van het voorbereiden van leerlingen op het kunnen overleven in een veeleisende wereld - Nadruk op erbij horen/aanpassen aan de omgevingswereld - Nadruk op zichzelf kunnen redden in de toekomst - Nadruk op realistische toekomst-perspectieven van leerlingen	In termen van de ontwikkeling van de leerlingen tot een gelukkig en compleet persoon - Nadruk op de ontwikkeling tot zelfverantwoordelijke mensen - Nadruk op de zoektocht van leerlingen naar een betekenisvolle passie - Nadruk op lidmaatschap van leerlingen van een sociale gemeenschap	In termen van het voorbereiden van leerlingen op deelname aan de burgermaatschappij - Nadruk op het functioneren van leerlingen in privé en openbare ruimtes - Nadruk op het voorbereiden van leerlingen op het praktische dagelijkse leven - Nadruk op het voorbereiden van leerlingen op hun werkzame leven
Hoe: Wat vinden leraren in het belang van hun leerlingen betreffende het onderwijzen en leren van leerlingen?	In termen van het omgaan met leerlingen met zorg en aandacht - Nadruk op geduld t.a.v. de instructie van leerlingen - Nadruk op het bevestigen van de vaardigheden en prestaties van leerlingen - Nadruk op het ondersteunen van het bevattingsvermogen van leerlingen - Nadruk op de emotionele gesteldheid van leerlingen	In termen van op maat gemaakte leerarrangementen - Nadruk op een persoonlijke relatie met leerlingen - Nadruk op het leren van klasgenoten - Nadruk op de innerlijke aspiraties en motivatie van leerlingen - Nadruk op initiatieven en verantwoordelijkheden van leerlingen	In termen van het omzetten van onderwijsinhouden naar diverse toepassingsgebieden - Nadruk op de sociale en economische status van leerlingen - Nadruk op het aansluiten van nieuwe leerinhouden op realistische situaties - Nadruk op het organiseren van authentieke leersituaties - Nadruk op het vertellen van rijke verhalen als onderwijsvorm
Wat: Wat vinden leraren in het belang van hun leerlingen betreffende leerinhouden?	In termen van nadruk leggen op capaciteiten die hen beschermen tegen schadelijke omstandigheden - Nadruk op het gevoel van eigenwaarde van leerlingen, positief zelfbeeld en zelfacceptatie - Nadruk op het leren hoe anderen om hulp en ondersteuning te vragen - Nadruk op het leren hoe mogelijk schadelijke situaties te herkennen - Nadruk op het controleren van de eigen emoties	In termen van wat aansluit op de belevingswereld en aspiraties van de leerlingen - Nadruk op het verwerven van sociale vaardigheden van leerlingen - Nadruk op het verwerven van zelfkennis van leerlingen - Nadruk op de algemene ontwikkeling van leerlingen - Nadruk op de creatieve ontwikkeling van leerlingen	In termen van wat leerlingen moeten leren om te kunnen leven in de hedendaagse wereld - Nadruk op de praktische levensvaardigheden van leerlingen - Nadruk op begrip van de leerlingen van de volwassen wereld - Nadruk op kennistoepassing in levensechte situaties - Nadruk op het verwerven van vaardigheden voor het familieleven

<i>Component</i>	1 Zorglegitimering	2 Persoonlijke legitimering	3 Contextuele legitimering
Wanneer: Wat vinden leraren in het belang van de leerlingen betreffende hun ontwikkeling?	In termen van het hebben van bescheiden verwachtingen t.a.v. de ontwikkeling van leerlingen - Nadruk op preventieve maatregelen om leerlingen te beschermen - Nadruk op kleine stappen/horten en stoten in de ontwikkeling van leerlingen - Nadruk op de unieke ontwikkelingsvoortgang van leerlingen	In termen van weten wat bepaalde leerlingen nodig hebben in specifieke situaties - Nadruk op de bereidheid van de leerlingen om vooruitgang te boeken - Nadruk op de erkenning en het kennen van de specifieke behoeften van de leerlingen - Nadruk op het zelfregulerende ontwikkelingsproces van leerlingen	In termen van het koppelen van context en de geschiedenis van leerlingen aan hun ontwikkelingsperspectief - Nadruk op de wisselwerking tussen de behoeftes van leerlingen en maatschappelijke eisen - Nadruk op wat nodig is in de hedendaagse leefsituatie van leerlingen - Nadruk op het koppelen van de levensgeschiedenissen aan hun huidige mogelijkheden
Waar: Wat vinden leraren in het belang van de leerlingen betreffende de leef- werkomgeving?	In termen van een veilige en beschermende leef- en werkomgeving - Nadruk op de school als beschutting tegen de buitenwereld - Nadruk op de school als een plaats van herstel en ondersteuning - Nadruk op de klas als een zorgzame en koesterende omgeving	In termen van een sociale communicatieve omgeving voor leerlingen - Nadruk op de klas als een sociale gemeenschap - Nadruk op de school als een niet-permanente sociale structuur - Nadruk op de beschikbaarheid van passende middelen	In termen van een realistische leef- en werkomgeving - Nadruk op de school als een trainingsplek voor de echte wereld - Nadruk op de wisselwerking tussen de thuissituatie en het schoolleven - Nadruk op de leeromgeving buiten de school
Wie: Wat vinden leraren in het belang van de leerlingen betreffende de leraar-leerling relatie?	In termen van beschadigde en kwetsbare leerlingen die bescherming nodig hebben - Nadruk op de fijngevoelig- en kwetsbaarheden van leerlingen - Nadruk op de afhankelijkheid van anderen van leerlingen - Nadruk op leerlingen als getroebleerde en complexe wezens	In termen van de leerlingen als unieke personen met unieke aspiraties - Nadruk op de leerling als mens waarmee op een persoonlijke manier kan omgaan - Nadruk op de leerling als een uniek mens in zijn eigen recht - Nadruk op de onderlinge afhankelijkheid van leerlingen	In termen van het zien van leerlingen als een product van hun geschiedenis en leefomgeving - Nadruk op de leerling als onderdeel van een breed sociaal netwerk - Nadruk op de leerling als historische mens - Nadruk op de leerlingen als deelnemers in de echte wereld

<i>Component</i>	4 Kritische legitimering	5 Funtionele legitimering	6 Psychologische legitimering
Met welk doel: wat vinden de leraren in het belang van de leerling betreffende het doel van onderwijs?	In termen van het opgroeien van kinderen tot bewuste en onafhankelijke volwassenen - Nadruk op het in eigen handen kunnen nemen van hun levens - Nadruk op het opgroeien van leerlingen tot bewuste mensen - Nadruk op het kunnen participeren in de maatschappij als democratische burgers	In termen van het voorbereiding van leerlingen op het leveren van toekomstige prestaties - Nadruk op de korte en lange termijn schoolloopbaan van leerlingen - Nadruk op toekomstige werkgelegenheidskansen van leerlingen - Nadruk op het maximaliseren van de mogelijkheden van leerlingen	In termen van voorspellingen van wat er terecht zal komen van leerlingen - Nadruk op vaste ideeën over wat leerlingen in staat zijn te bereiken - Nadruk op de impact van stoornissen van leerlingen op hun latere leven - Nadruk op wat de toekomstige omgeving de leerling toestaat te zijn
Hoe: Wat vinden leraren in het belang van hun leerlingen betreffende het onderwijzen en leren van leerlingen?	In termen van het stimuleren van het engagement en sociale betrokkenheid van leerlingen - Nadruk op de maatschappelijke betrokkenheid van leerlingen - Nadruk op de betrokkenheid van leerlingen in het reilen en zeilen van de klas - Nadruk op het naar voren brengen van behoeften van leerlingen - Nadruk op het laten kennismaken met verschillende gezichtspunten	In termen van het optimaliseren van effectiviteit van onderwijzen en leren - Nadruk op het organisatorisch goed functioneren van de klas - Nadruk op gestructureerde instructies en opdrachten - Nadruk op het toewerken naar vooraf gedefinieerde leerdoelstellingen - Nadruk op de rationele van de officiële lesmethoden	Nadruk op psychologische parameters als uitgangspunt voor onderwijs - Nadruk op het aansluiten bij de interne belevingswereld van leerlingen - Nadruk op het inslijpen van specifieke leerinhouden - Nadruk op voorspelbare en voor-gestructureerde didactische stappen - Nadruk op het rekening houden met de cognitieve vermogens van leerlingen
Wat: Wat vinden leraren in het belang van hun leerlingen betreffende leerinhouden?	In termen van de verwerving van autonomie en een kritische geest - Nadruk op het waarderen van democratische verworvenheden - Nadruk op het op een onbevooroordeelde wijze te kunnen denken - Nadruk op het leren opkomen van leerlingen voor zichzelf - Nadruk op het vormen van hun eigen onderbouwde meningen	In termen het verwerven van studievaardigheden en officiële curriculum inhoud - Nadruk op het verwerven van adequate studievaardigheden - Nadruk op het verwerven van leerstofinhoud die geëxamineerd wordt - Nadruk op de verwerving van een goede arbeidsethos - Nadruk op de verwerving van planningsvaardigheden	In termen van de verwerving van vaardigheden die indruisen tegen natuurlijke neigingen - Nadruk op de internalisering van sociale vaardigheden - Nadruk op leren toelaten van anderen in hun innerlijke wereld - Nadruk op vaardigheden die ongewenst gedrag tegengaan - Nadruk op wat er binnen het cognitieve begrip van leerlingen ligt
Wanneer: Wat vinden leraren in	In termen van het zich ontwikkelen tot onafhankelijke mensen	In termen van het op de voet volgen van de officiële volgorde van het leerplan	In termen van de natuurlijke ontwikkelingsfasen van de leerlingen

<i>Component</i>	4 Kritische legitimering	5 Functionele legitimering	6 Psychologische legitimering
het belang van de leerlingen betreffende hun ontwikkeling?	- Nadruk op een tijdig besef van de eigen autonomie - Nadruk op het onder de loep nemen van politieke ontwikkelingen met betrekking tot hetgeen van leerlingen gevraagd wordt - Nadruk op de betrokkenheid van leerlingen bij de invulling van het curriculum	- Nadruk op het belang van de inhoud van het toekomstige leven van leerlingen - Nadruk op de uitvoering van het officiële leerstofschema - Nadruk op het stimuleren van de ontwikkeling van leerlingen	- Nadruk op afwijking van de normale ontwikkeling van leerlingen - Nadruk op de gevoelige fasen van de leerlingen om specifieke vaardigheden of inhoud te leren - Nadruk op een nauwlettend toezicht op de testresultaten van de leerlingen
Waar: Wat vinden leraren in het belang van de leerlingen betreffende de leefwerkomgeving?	In termen van bewustwording van leerlingen van hun leefomstandigheden - Nadruk op de school als een systeem dat leerlingen van het echte leven vervreemdt - Nadruk op de thuissituaties van leerlingen als een mogelijke beperkende factor - Nadruk op de school als een plaats waar kritisch nagedacht wordt	In termen van een omgeving die de prestaties van leerlingen stimuleert - Nadruk op school als een middel om succes te bereiken in het latere leven - Nadruk op de klas als een plaats van prestatie - Nadruk op de klas als een plaats waar het leren van leerlingen gestimuleerd wordt	In termen van een omgeving die leer- of gedragsstoornissen van leerlingen vermindert - Nadruk op de aanpassing van de leeromgeving aan specifieke behoeften van leerlingen - Nadruk op de gemakkelijke toegang tot gespecialiseerde voorzieningen van leerlingen - Nadruk op speciale scholen voor leerlingen met specifieke behoeften
Wie: Wat vinden leraren in het belang van de leerlingen betreffende de leraar-leerling relatie?	In termen van geëmancipeerde leerlingen die voor hun rechten op komen - Nadruk op leerlingen die worden belemmerd door sociale structuren - Nadruk op de leerlingen als de veelbelovende toekomstige generatie - Nadruk op de leerlingen als gelijkwaardige deelnemers in een gesprek	In termen van leerlingen als klanten met specifieke leerbehoeften - Nadruk op leerlingen als geïnstitutionaliseerde lerenden - Nadruk op leerlingen als klanten in het formele onderwijssysteem - Nadruk op het waarborgen van een functionele relatie met leerlingen	In termen van een individuele leerling als exponent van een grotere groep leerlingen - Nadruk op de toekenning van specifieke kenmerken aan leerlingen - Nadruk op leer- en gedragsproblemen van leerlingen - Nadruk op het waarnemen van leerlingen in termen van hun specifieke diagnose